

Vasemmistoliiton tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Johdanto	2
Keskeiset määritelmät	3
Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät riskitekijät ja tavoitteet	7
Sukupuoli	7
Seksuaalinen suuntautuminen	8
Ikä	8
Vammaisuus	8
Uskonto ja elämäkatsomus	9
Koulutustausta, ammatillinen asema & työ	10
Terveystila	10
Asuinpaikka	11
Etninen tausta ja kieli	11
Perhetilanne	12
Toiminnan saavutettavuus ja esteettömyys	12
Tapahtumapaikka	13
Tapahtuman ohjelma	13
Tapahtumista tiedottaminen ja muu viestintä	14
Suunnitelman toteuttaminen ja tavoitteiden seuranta	15
Toimenpidetaulukko (sisäinen)	15
Liite	18
Vasemmiston turvallisemman tilan periaatteet	18

Johdanto

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat vasemmistolaisen ajattelun ja toiminnan lähtökohtia. Vasemmistoliiton tavoitteena on maailma, jossa jokaisella ihmisellä on yhtäläinen arvo sekä oikeus hyvään elämään ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Tämän saavuttamiseksi on tärkeää, että tarkastelemme myös omaa toimintaamme suhteessa näihin tavoitteisiin.

Tämän suunnitelman tavoitteena on tutustuttaa lukijansa yleisimpiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin ja -käsitteisiin puoluepoliittisen toiminnan näkökulmasta. Suunnitelman lukemalla saat välineet monipuolisempaan ihmisten huomioon ottamiseen esimerkiksi tapahtumissa, kampanjoissa tai viestinnässä. Suunnitelmassa selitetään myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskeskustelussa yleisiä termejä.

Tämä suunnitelma on myös erittäin laaja. Olemme pyrkineet kartoittamaan monipuolisesti erilaisia riskitekijöitä, niihin liittyviä rakenteita ja mahdollisia korjausehdotuksia. Tämä tarkoittaa, että suunnitelman käyttöönotto kokonaisuudessaan on pitkän aikavälin tavoite. Koko suunnitelman lukemalla saa kattavan käsityksen erilaisista näkökulmista, joita olisi hyvä ottaa huomioon toiminnassa. Tavoitteenamme on siirtyä joka päivä hieman lähemmäs tilannetta, jossa koko suunnitelma tulee huomioiduksi, ei niinkään toteuttaa sitä kertarysäyksellä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden eteen tehtävä työ on jatkuva projekti, eikä se ole koskaan valmis. Meistä jokaisen olisi syytä aktiivisesti tarkastella ympärillämme olevia rakenteita ja olla herkkiä sille, miten ne vaikuttavat tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden passiivinen tiedostaminen ei itsessään tee ympäristöstä kaikille parempaa. Vaikka tämäkin suunnitelma on askel parempaan, on tätä myös tärkeä päivittää säännöllisesti.

Vasemmistoliiton tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä

Keskeiset määritelmät

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteistään, toimintakyvystään, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.¹

Yhdenvertaisuudesta säädetään yhdenvertaisuuslaissa, jonka tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Tasa-arvo

Tasa-arvolla viitataan naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon². Laki kattaa sukupuolen moninaisuuden ja sen tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Intersektionaalisuus

Intersektionaalisuudella tarkoitetaan sellaista tarkastelua, jossa otetaan huomioon ihmisen elämään vaikuttavat erilaiset asemat ja erot. Sukupuolen lisäksi tällaisia eroja tuottavia asemia ovat esimerkiksi yhteiskuntaluokka, ikä, uskonto, asuinpaikka, seksuaalinen suuntautuminen, etnisuus ja toimintakyky. Intersektionaalisessa tarkastelussa huomioidaan paitsi nämä erilaiset erot, myös se, miten ne vaikuttavat toisiinsa.

Syrjintä

Syrjinnässä henkilöä kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa toista huomattavasti hänen yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuutensa takia. Moniperusteisessa syrjinnässä henkilö joutuu kahden tai useamman ominaisuutensa perusteella syrjityksi³. Moniperusteista syrjintää näkee usein käytettävänä synonyyminä intersektionaalisuudelle, mutta nämä ovat eri asioita. Intersektionaalisuus on analyyttinen työkalu, jolla voidaan tarkastella ja purkaa moniperusteista syrjintää.

Kulttuurisensitiivisyys (kulttuurinen kompetenssi)

¹ Yhdenvertaisuusvaltuutettu.

² Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

³ Yhdenvertaisuusvaltuutettu. <https://www.syrjinta.fi/mika-on-syrjintaa->

Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan kulttuurisesti kunnioittavaa vuorovaikutusta. Tällaisessa toiminnassa kaikilla on oikeus ilmaista omaa kulttuuriaan, tulla hyväksytyksi ja kuulluksi. Kulttuurisensitiivisyyttä on myös se, että annetaan etenkin vähemmistökulttuureihin kuuluvien toimia omien yhteisöjensä asiantuntijoina ja että heidän tietoaan ja ymmärrystään arvostetaan. Kulttuurisensitiivisyydellä luodaan syrjimätöntä ilmapiiriä ja tasa-arvoa vähemmistöjen ja valtaväestön välille sekä tarjotaan tukea sitä tarvitseville.

Vammaisuus

YKn vammaissopimuksen mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Ableismi

Ableismilla tarkoitetaan toimintakyvyn variaatioon perustuvaa syrjintää. Sen taustalla on vammattomuuden normi, johon verrattuna vammaisuus (esimerkiksi näkö- tai liikuntavammaisuus) näyttäytyy poikkeavana. Ableismi voi olla sekä tahatonta että tahallista.

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen määrittelee, keneen ihminen tuntee vetovoimaa romanttisesti tai eroottisesti. Näitä ovat esimerkiksi hetero-, homo-, ja biseksuaalisuus. Lisäksi seksuaalisiin suuntautumisiin kuuluvat aseksuaalisuus ja aromanttisuus. Aseksuaalinen ihminen tuntee hyvin vähän tai ei lainkaan seksuaalista vetovoimaa, aromanttinen taas hyvin vähän tai ei lainkaan romanttista kiinnostusta toisiin ihmisiin. Nämä voivat esiintyä yksin tai yhdessä, eivätkä ne määritä mahdollisten kiinnostuksen kohteiden sukupuolta. Esimerkiksi aseksuaali voi olla panromanttinen eli kiinnostunut romanttisesti kaikista sukupuolista.

Sukupuoli

Sukupuoli on erilaisista geneettisistä, kehityksellisistä, hormonaalisista, fysiologisista, psykologisista, sosiaalisista ja kulttuurisista ominaisuuksista koostuva jatkumo. Sukupuoli on myös juridinen määre.⁴

Ihmisen sukupuolia on enemmän kuin kaksi. Miesten ja naisten lisäksi on muun muassa myös muunsukupuolisia ja sukupuoleettomia ihmisiä. Ihmisen sukupuolta ei voi päätellä ulkonäöstä. Sukupuoli-identiteetti on henkilön oma kokemus sukupuolestaan tai sukupuolettomuudestaan. Transihminen on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti on eri kuin hänelle syntymässä määritelty

⁴ Setan sateenkaarisanasto.

sukupuoli. Cisihmisen sukupuoli-identiteetti taas on sama kuin hänelle syntymässä määritelty. On tärkeää ymmärtää sukupuoli-identiteetin määrittävän ihmisen sukupuolen: itsensä naiseksi kokeva on nainen, riippumatta siitä, miten hänet on syntymässä määritelty.

Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä tunnistaa sukupuolen merkitys niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla. Se ei tarkoita sukupuolineutraaliutta eli sukupuolen häivyttämistä vaan sitä, että tiedostamme, miten sukupuoli vaikuttaa jokaisen elämään ja esimerkiksi millaisia kulttuurisia oletuksia tietystä sukupuolesta seuraa. Esimerkiksi sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa pyritään kohtaamaan lapsi tai nuori omana ainutkertaisena itsenään ilman, että hänen sukupuolensa vaikuttaa siihen, miten häntä kohtelemme tai mitä häneltä odotamme. Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa myös sukupuolittuneiden käytäntöjen tunnistamista, näkyviksi tekemistä ja purkamista.

Häirintä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan ihmisen henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.⁵

Rasismi ja antirasismi

Rasismi tarkoittaa oletetun ihmisryhmän arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muut ihmisryhmät. Rasismi on siis ihmisryhmän tai sen jäsenen ihmisarvon alentamista. Rasismi voi olla tietoista tai tiedostamatonta. Rasismia esiintyy myös yhteiskunnan rakenteissa ja kulttuurissa.⁶

Antirasismi on aktiivista toimintaa rasismia ja sen vaikutuksien vähentämiseksi.

Etninen ryhmä

Etnisellä ryhmällä tarkoitetaan ihmisjoukkoa, joka jakaa esimerkiksi yhteisen kulttuuriperinnön, uskonnon, kielen, alkuperän tai fyysisiä erityispiirteitä. Erityisesti valtaryhmästä poikkeava etninen tausta altistaa ihmisiä rasismille ja mulle syrjinnälle.

⁵ Tasa-arvovaltuutettu. <https://www.tasa-arvo.fi/seksuaalinen-hairinta>

⁶ Punainen Risti: Ei rasismille. <https://www.eirasismille.fi/mita-on-rasismi>

Kieli- ja kulttuurivähemmistöt

Suomen kansallisiin kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvat alkuperäiskansa saamelaiset, ruotsinkieliset, romanit, karjalaiset, tataarit, juutalaiset ja ns. vanhavenäläiset.

Positiivinen erityiskohtelu

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi voidaan tehdä positiivisia erityistoimenpiteitä, joilla parannetaan heikommassa asemassa olevan ryhmän asemaa. Positiivisen erityiskohtelun tavoitteena on parantaa tosiasiallista yhdenvertaisuutta ottamalla huomioon, että ihmiset ovat lähtökohtaisesti eri asemassa erilaisten syrjintäperusteiden, kuten esimerkiksi vammaisuuden tai seksuaalisen suuntautumisen, vuoksi.⁷

Perhe

Käsitys perheestä on viime vuosina laajentunut: yhä useammin perheeksi käsitetään joukko itse valittuja ihmisiä. Perheen voi muodostaa pariskunta joko ilman lapsia tai lapsen kanssa tai yksinhuoltajavanhempi lapsen/lapsien kanssa. Perheen aikuiset voivat olla samaa tai eri sukupuolta. Perhe voidaan myös muodostaa yli sukupolven eli siihen voi myös kuulua isovanhempia. Perheeseen voi kuulua omien lapsien lisäksi myös puolison lapsia. Lapset voivat olla biologisia, sijaislapsia tai adoptiolapsia. Perhe voidaan myös muodostaa tiiviin kaveripiirin kanssa. Yleensä elämän aikana ihmisellä on monta erilaista perhettä.

Tilastokeskuksen määritelmä perheestä on kuitenkin huomattavasti tiukempi. Sen mukaan “[p]erheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia.”⁸

Uskonto ja elämäkatsomus

Uskonnolla tarkoitetaan sekä uskoa että siihen liittyvää pyhän kokemusta. Uskonto on usein muotoutunut oppijärjestelmäksi ja sisältää erilaisia tapoja ja rituaaleja. Elämäkatsomuksella tarkoitetaan ihmisen laajaa käsitystä muun muassa ihmisyyden merkityksestä, arvoista ja tavoitteista. Oikeus olla tunnustaa tai olla tunnustamatta mitään tiettyä uskontoa tai elämäkatsomusta on ihmisoikeus.

⁷ Yhdenvertaisuusvaltuutettu. <https://syrjinta.fi/positiivinen-erityiskohtelu>

⁸ Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html#tab1>

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät riskitekijät ja tavoitteet

Esitetyt riskitekijät ja tavoitteet eivät ole tärkeysjärjestyksessä, vaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kokonaisvaltaisesti on tärkeää. Lisäksi on tärkeää muistaa, että yhteen henkilöön voi kohdistua useampi riskitekijä ja että vähemmistöjen sisälläkin on vähemmistöjä.

Sukupuoli

Puoluetoiminnassa on tärkeää muistaa sukupuolten kirjo ja huomioida sukupuolivähemmistöjen tarpeet ja turvallisuus. Binääriseen eli kaksinapaiseen mies-naisjakoon pohjautuvat toimet syrjivät sukupuolivähemmistöjä ja saattavat esimerkiksi pakottaa transihmiset paljastamaan itsestään arkaluonteisia tietoja. Binäärisiä jakoja ja asetelmia tulisi välttää aina kun mahdollista.

Järjestötoiminnan tulee olla kaikille sukupuolille turvallista eikä sukupuoleen perustuvaa häirintää tule sallia.

Tietyt tehtävät ja vastuut saattavat päätyä pääasiassa vain yhden sukupuolen hoidettavaksi ellei niiden tasa-arvoiseen jakamiseen kiinnitetä huomiota.

Julkinen kielenkäyttö on aina myös vallankäyttöä ja vallasta seuraa vastuu. On tärkeää muistaa valita sanansa ja näkökulmansa niin, ettei loukkaa ketään eikä sulje ketään ulos. Niin ikään on syytä olla olettamatta kuulijoidensa tai lukijoidensa sukupuolta, seksuaalisuutta, etnisyyttä ja niin edelleen. Kun puhut tai kirjoitat “meistä”, keitä tarkoitat?

Oikeiden termien käyttö on erityisen tärkeää puhuttaessa marginalisoiduista vähemmistöistä. On hyvä käyttää niitä termejä, joita ihmiset itse käyttävät itsestään. Puhuttaessa laajemmalle ihmisryhmälle kannattaa valita mahdollisimman yleisiä termejä: esimerkiksi “hyvät naiset ja herrat” voi korvata ilmaisulla “hyvät kuulijat/ystävät/toverit”. Kannattaa myös kiinnittää huomiota siihen, ettei puhu eri sukupuolista eri tavoin tai käytä sukupuolittavia ja stereotypisoivia ilmaisuja (“kestä kuin mies”).

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvä syrjintä pohjautuu usein heteronormatiivisiin ajattelumalleihin tai käytänteisiin. Tällä tarkoitetaan sellaista ajattelua tai toimintaa, jossa heteroseksuaaliset suhteet nähdään normaaleina ja toivottavina verrattuna muihin.

Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset voivat kokea, etteivät he tule edustetuksi puolueen toiminnassa. Pahimmillaan seksuaalivähemmistöjen edustajat kohtaavat väheksymistä, häirintää ja asiattomia kommentteja. Monesti tällaiset kommentit pyritään kuittaamaan huumorina tai vitsailuna.

Kaikessa toiminnassa on hyvä ottaa periaatteeksi, ettei minkäänlaista seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvää syrjintää hyväksytä. Koska toiminnan kohderyhmä on moninainen, olisi tämä tärkeää pitää mielessä myös esimerkiksi valittaessa kuvia viestintään. Kaiken toiminnan ytimessä on toisaalta oltava ihmisen oikeus itse määritellä oma seksuaalinen suuntautumisensa ja toisaalta yksityisyyden kunnioittaminen. Tällä tarkoitetaan toisaalta sitä, ettei toisen seksuaalista suuntautumista kyseenalaisteta, mutta myös sitä, ettei sitä tai siitä kysellä tarpeettomasti.

Ikä

Vasemmistoliiton toiminnassa tulee huomioida kaiken ikäisten toimijoiden kokemus ja osaaminen. Osaamista ja kokemusta ei tulisi arvioida iän pohjalta, eikä esimerkiksi nuorten puolue toimijoiden ideoita saisi väheksyä ainoastaan kokemuksen puutteen vuoksi. On tärkeää, että sukupolvet suhtautuvat toisiinsa avoimin mielin eikä ikää käytetä perusteluna vähättelylle mihinkään suuntaan.

Toimintaan osallistuvien ikäjakaumassa voi olla suuria alueellisia eroja. Pääkaupunkiseudulla ja yliopistokaupungeissa toimintaan osallistuvat ovat usein nuorempia kuin esimerkiksi maalaiskunnissa. Tämä voi myös vaikuttaa siihen, minkä ikäiset hakeutuvat toimintaan mukaan.

Erityisesti jos ihminen on ikänsä puolesta vähemmistössä, hänestä tulee helposti oman ikäluokkansa edustaja.

Vammaisuus

Vammaisuus on laaja ja moninainen kokonaisuus. Yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää huomioida eri tavalla vammaisten ihmisten tarpeet. On tärkeää käytännön teoilla osoittaa, että vammaiset ihmiset ovat yhdenvertaisessa asemassa. Vammaiset kohtaavat usein syrjintää, mutta myös välinpitämättömyyttä ja holhoamista. Tämän vuoksi kynnys lähteä mukaan toimintaan on usein korkea. Vammaiset ihmiset ovat yksilöitä, ja he ovat paljon muutakin kuin vammansa.

Yleisimpiä vammaisten puoluetoiminnassa kohtaamia ongelmia ovat käytettyjen tilojen esteellisyys ja viestinnän heikko saavutettavuus. Tämä heikentää ja jopa estää vammaisten ihmisten demokraattista osallistumista. Tilojen esteellisyydestä on kirjoitettu laajasti tämän suunnitelman seuraavassa luvussa, mutta on tärkeää hahmottaa, että saavutettavuus on vain fyysistä esteettömyyttä laajempi asia. Toimintaa järjestettäessä tulisi kiinnittää huomiota myös esimerkiksi erilaisiin näkö- ja kuulovammoihin sekä käytetyn kielen selkeyteen.

Toimintaa järjestettäessä on syytä ottaa huomioon, että myös monet asiat, joihin tapahtuman järjestäjä ei itse voi suoraan vaikuttaa, vaikuttavat vammaisen henkilön mahdollisuuksiin osallistua poliittiseen toimintaan. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi kuljetuspalveluiden, avustajien ja tulkkien saatavuus. Suurimmissa puolueen tapahtumissa olisi hyvä olla järjestettynä viittomakielen tulkkaus ja kirjoitustulkkaus - näin vaikkapa puolueessa toimivan kuuron tai huonokuuloisen henkilön ei tarvitse käyttää niukkoja henkilökohtaisia tulkkitehtäviään tapahtumaan osallistuakseen.

Uskonto ja elämäkatsomus

Uskonnon tai elämäkatsomuksen perusteella ei tule tehdä oletuksia henkilön ajattelutavasta eikä toisaalta uskonnon tai elämäkatsomuksen harjoittaminen usein näy ihmisestä ulospäin. Saman uskonnon tai elämäkatsomuksen sisällä on useita erilaisia tapoja noudattaa ja harjoittaa näiden keskeisiä opetuksia. On siis erittäin tärkeää, ettei uskonnoista tai elämäkatsomuksista tehdä laajoja yleistyksiä, vaan kuunnellaan jokaista ihmistä yksilönä, jotta jokaisen tarpeet tulevat huomioiduksi toiminnassa ja sen suunnittelussa.

On tärkeää muistaa, että puoluetoiminnassa on mukana monia eri uskontoja ja elämäkatsomuksia tunnustavia ihmisiä. Toiminta olisikin pyrittävä suunnittelemaan sellaiseksi, että jokainen voisi kokea olevansa tervetullut mukaan. Suunnittelussa huomioon otettavia erityispiirteitä ovat esimerkiksi erilaiset ruokavaliot sekä mahdolliset rukoustaumat.

Suunnittelussa on myös tärkeää pitää mielessä, että Suomessa vallitsee voimakas kristinuskon normi. Esimerkiksi monet pyhäpäivät ja lomat sijoittuvat kristinuskon pyhien ympärille. On hyvä huomata, etteivät nämä ole kaikissa uskonnoissa samoja: kannattaa pyrkiä huomioimaan myös muiden uskontojen pyhäpäivät ja muut perinteet sekä toiminnassa että käytetyssä kielessä.

Taloudellinen eriarvoisuus

On demokratian kannalta ensiarvoisen tärkeää, että poliittiseen toimintaan osallistuminen ei ole kiinni ihmisen varallisuudesta. Maksuttomuus esimerkiksi puolueen järjestämissä tapahtumissa on pelkkiä osallistumismaksuja laajempi kysymys. Järjestelyissä onkin syytä ottaa huomioon myös toimintaan osallistumisesta aiheutuvat mahdolliset sivukulut. Tällaisia voivat olla esimerkiksi matkakulut kokouspaikoille tai kaupallisessa tilassa (kuten kahvila) järjestettävän kokouksen yhteydessä tulevat kulut (kuten kahvi).

On myös syytä kiinnittää huomiota menestyneiden vaalikampanjoiden hintaan. Tällä hetkellä vaaleissa menestyminen vaatii lähes aina merkittäviä taloudellisia panostuksia. Ehdokkaan on usein laitettava itse omaa rahaansa kampanjaan saadakseen näkyvyyttä ja menestystä. Tämä johtaa epätasavertaiseen tilanteeseen, jossa vähävaraisten mahdollisuudet päästä poliittisiin päätöksentekoihin ovat heikot.

Koulutustausta, ammatillinen asema & työ

Puolueen toiminnassa on mukana olevilla ihmisillä on erilaisia koulutustaustoja ja ammatteja. Koulutustaustan ja ammatin sijaan oleellista on toimintaan osallistuvien poliittinen toimijuus. Vaikka yhteiskunta lokeroi ja ohjaa identifiotumaan työn kautta, olisi kuitenkin syytä pohtia, miten keskeistä se on Vasemmistoliiton toiminnassa.

Erilaiset koulutustaustat ja ammatit jäsenistössä ovat rikkaus. Ihminen voi kokea tulevaisuutta ammattin tai koulutustaustan perusteella poissuljetuksi, mikäli poliittisessa viiteryhmässä, kuten osastossa, korostuu tietty ammatti tai koulutustausta. Kannattaa miettiä, miten esimerkiksi ihmisiä kehoitetaan puolueen tilaisuuksissa esittäytymään: korostetaanko ammattia tai asemaa vai esimerkiksi niitä syitä, miksi haluaa olla toiminnassa mukana.

Koulutustausta voi myös näkyä eroina tavassa puhua. Käytettävässä kielessä tulee pyrkiä ymmärrettävyyteen, ettei se poissulje ihmisiä. Koulutustausta voi ja saa näkyä käytettävässä kielessä, ja hyväksyvässä ilmapiirissä ihmiset uskaltavat myös kysyä epäselviä asioita. Selkeys ja ymmärrettävyys kuitenkin ovat hyviä perusohjenuoria.

Puolueen toiminnassa tulee ottaa huomioon ihmisten erilaiset tietotekniset valmiudet ja tarjota neuvontaa matalalla kynnyksellä. Keskeinen osa puoluedemokratiaa on se, että kaikilla on mahdollisuus osallistua toimintaan ja päätöksentekoon myös silloin, kun se tapahtuu etänä.

Puolueen toiminnassa mukana olevat eivät välttämättä halua tehdä samoja asioita kuin mitä muutoin tekevät työkseen tai aktiivisesti harrastavat. Vastuita jaettaessa tämä tulisi ottaa huomioon eikä olettaa, että esimerkiksi talouspäällikkö haluaa myös puolueen toiminnassa toimia talousasioiden parissa.

Epäsäännölliset työajat voivat tuoda haasteita toimintaan osallistumiselle. Aamuvarhaisella, iltaisin, öisin ja viikonloppuisin työskentelevien osallistumismahdollisuudet voivat olla rajalliset erityisesti jos kokoukset järjestetään aina samaan aikaan tai tietynä päivänä.

Terveydentila

Toimintaa suunniteltaessa on tärkeää ottaa huomioon myös toimintaan osallistuvien terveydentila. Terveydentila näkyy esimerkiksi ihmisten kyvyssä liikkua ja toimia sekä asettaa näin ollen erilaisia vaatimuksia esimerkiksi tapahtumien luonteelle, tapahtumapaikoille sekä

toiminnan rasittavuudelle. Myös erilaiset riippuvuudet ovat sairauksia, ja saattavat estää ihmisen osallistumisen tilaisuuksiin, joissa käytetään päihteitä. On tärkeää muistaa järjestää myös päihteettömiä tilaisuuksia ja suosia sellaisia paikkoja, joissa ei esimerkiksi tarjoilla alkoholia.

Puolueen toiminnassa on erityisesti syytä kiinnittää huomiota myös ihmisten jaksamiseen. Poliittiselle järjestötoiminnalle on leimallista, että tehtävää on käytännössä rajattomasti ja toisaalta ihmiset kokevat asioiden edistämisen erittäin tärkeäksi. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa ihmisten jaksaminen on koetuksella. Toiminnan aikatauluttaminen ihmisten jaksamisen mukaan on äärimmäisen tärkeää esimerkiksi loppuunpalamisten estämiseksi.

Asuinpaikka

Puolueen toiminnassa pitkät välimatkat eivät saa tuottaa epätasa-arvoa esimerkiksi estämällä toimintaan osallistumisen ajallisista tai taloudellisista syistä. Mahdollisuus etäosallistumiseen ja matkakulujen korvaaminen tarjoaa myös pienten paikkakuntien aktiiveille mahdollisuuden verkostoitua muiden puolueen aktiivien kanssa. Etäosallistumisella tuetaan myös harvaan asutuilla alueilla asuvien ja pienten lasten vanhempien osallistumista toimintaan arjen keskellä sekä pienennetään hiilijalanjälkeä ja matkakuluja.

Etninen tausta ja kieli

Vasemmistossa toimimisen tulee olla kaikille turvallista sekä vapaata rasismista. Rasismia tulee vastustaa kaikessa toiminnassa, eli toiminnan on oltava luonteeltaan antirasistista.

Oikeus oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen ja kehittämiseen on perusoikeus. Tämän oikeuden toteutumiseen tulisi kiinnittää huomiota myös Vasemmistoliiton toiminnassa. Toimintaa kehitetään yhteistyössä kieli- ja kulttuurivähemmistöjä edustavien poliittisten elinten ja yhdistysten kanssa.

Jotta mahdollisimman moni kokisi näkyvänsä puolueessa, olisi viestinnässä tärkeää näkyä henkilöitä monenlaisista taustoista. Erilaisten ihmisten lisäämisen ei kuitenkaan tulisi olla pintapuolista vaan rakenteita muuttavan kulttuurisensitiivisyyden tulee olla osa kaikkea toimintaa.

Kaiken Vasemmiston toiminnan ja viestinnän on oltava kulttuurisensitiivistä. Viestinnässä on panostettava selkeyteen ja kielellisiin oikeuksiin. Jotta voisimme olla aidosti rasisminvastaisia, meidän on otettava huomioon suomalaisessa yhteiskunnassa vallitseva valkoisuuden normi. Tämän julkilausumattoman ideaalin haastaminen on tärkeää, ja se myös osaltaan helpottaa ei-valkoisten ihmisten sekä kieli- ja kulttuurivähemmistöjen mukaantuloa toimintaan. Suomalaisuus on ja on aina ollut monimuotoista, ja tämän tulee myös näkyä toiminnassamme moninaisuuden aktiivisena esiintuomisena.

Perhetilanne

Puolueen toiminnan on oltava sellaista, että siihen osallistuminen on mahdollista erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Yksityiselämän ja politiikan yhteensovittaminen voi olla haasteellista monenlaisissa elämäntilanteissa ja monissa vaiheissa elämänkaarta.

Perheiden moninaisuuden on näyttävä myös puolueen viestinnässä, politiikan sisällöissä ja tavoitteissa niin, että niissä huomioidaan muunkinlaiset kuin samassa taloudessa asuvat lapsiperheet.

Esimerkiksi erilaiset yksityiselämän hoivavastuut, kuten pienten lasten vanhemmuus tai omaishoitajana toimiminen, saattavat rajoittaa tai hankaloittaa ihmisten osallistumista erilaisiin tapahtumiin tai keskusteluihin tai estää ehdolle lähtemisen vaaleissa.

On tärkeää vaalia puolueessa toimintakulttuuria, joka sallii lasten ottamisen mukaan kokouksiin ja muihin tilaisuuksiin. Lisäksi on kehitettävä erilaisia ja joustavia tapoja osallistua perinteisten kokousten lisäksi.

Toiminnan saavutettavuus ja esteettömyys

Saavutettavuudessa on kyse ihmisten moninaisuuden huomioon ottamisesta puolueen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Järjestämällä puolueen tapahtumat ja toiminta saavutettavasti varmistetaan, että kaikilla - myös aliedustettuihin ryhmiin kuuluvilla - on mahdollisuus olla yhdenvertaisesti mukana puolue toiminnassa. Se on paitsi reilua, myös puolueitakin velvoittavan yhdenvertaisuuslain mukaista, ja se edistää demokratiaa puolueessa.

Saavutettavuudessa ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Sillä tarkoitetaan myös näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyviä asioita ja näihin liittyvien esteiden poistamista.

Digitaalisella saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että verkkosisällöt ovat kaikkien käytettävissä, vaikkapa luettavissa näkövammaisten ruudunlukuohjelmilla. Kun verkkopalvelu on saavutettava, sitä voi käyttää kuka tahansa, riippumatta esimerkiksi aistivammasta tai käsien toiminnallisista haitoista. Digitaalisen saavutettavuuden toteuttamista ohjataan puolueessa erillisellä ohjeella.

Saavutettavuudessa on myös kyse tekstin sisällön ymmärrettävyydestä. Selkokielen kohderyhmään kuuluu noin 650 000-750 000 henkilöä (11-14% väestöstä). Selkokielineen viestintä on helppoa ymmärtää, ja se hyödyttää monia. Selkokieli liittyy yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon - jokaisella on oikeus ymmärrettävään tietoon.⁹

⁹ Selkokeskus. <https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2019/02/Tarvearvio-2019.pdf>

Kaikki lähtee liikkeelle asenteista. Puolueen on kohdeltava kaikkia jäseniään yhdenvertaisesti. Siksi kaikki puolueen kokoukset, tilaisuudet ja tapahtumat pitää järjestää esteettömissä tiloissa. Lisäksi puolueen viestinnän on oltava saavutettavaa ja selkeää. Silloin jokainen jäsen voi osallistua toimintaan ja samalla näytämme muille tahoille hyvää esimerkkiä. Puolueen on syytä tiedottaa muillakin kielillä kuin suomeksi ja ruotsiksi. Kaikki verkkolähetysten tallenteet tulee tekstittää.

Täältä löytyy esteettömän tapahtuman tarkistuslista:

<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/miten-jarjestaa-esteeton-tapahtuma>

Tapahtumapaikka

- Tapahtumapaikka sijaitsee toimivien julkisten liikenneyhteyksien varrella, lähellä julkisen liikenteen pysäkkiä.
- Tapahtumapaikan lähellä on esteettömiä autopaikkoja (leveys 3,6 m), jotka ovat asianmukaisesti merkityjä ja sijaitsevat lähellä esteetöntä sisäänkäyntiä. Tapahtumasta tiedotettaessa on kerrottu, mistä esteettömät autopaikat sijaitsevat, ja mihin saattoliikenne voi jättää esimerkiksi taksilla saapuvat osallistujat.
- Sisäänkäynti on toteutettu ilman tasoeroja, tai portaiden oheen on rakennettu loiva luiska tai hissi. Luiska ja portaat on varustettu molemminpuolisilla käsijohteilla.
- Jos pääsisäänkäynti ei ole esteetön, on tapahtumasta tiedotettaessa selkeästi kerrottu esteettömän sisäänkäynnin sijainti.
- Auditoriossa/seminaaritilassa on pyörätuolipaikkoja useammalla rivillä ja niihin on esteetön, riittävän leveä kulkureitti. Avustajia varten on sijoitettu istumapaikat pyörätuolipaikkojen viereen.
- Esiintyjän tai puhujan paikalle on esteetön kulku.
- Tapahtumapaikalla on esteettömät ja sukupuolineutraalit wc- ja pukeutumistilat.
- Tapahtumapaikan tilassa ei ole kaikua, ilmanvaihto on hyvä ja osallistujia on pyydetty välttämään voimakkaita hajusteita.
- Tapahtumapaikalle pyritään järjestämään lastenhoitomahdollisuus.

Tapahtuman ohjelma

- Tapahtumaan osallistuminen on maksutonta.
- Tapahtumassa on riittävä äänentoisto ja käytössä on parhaimmassa tapauksessa myös induktiosilmukka. Etukäteen tiedotetaan induktiosilmukan kuuluvuuskartan sijainti, jotta silmukkaa tarvitseva henkilö voi valita istumapaikkansa sen mukaan.
- Ohjelman puheenvuorot puhutaan mikrofoniin - se sekä auttaa huonokuuloisia että on välttämätöntä silloin, jos käytössä on induktiosilmukka.
- Puheenvuorot ovat selkeitä ja puheen nopeus on sopiva tulkkien (esimerkiksi viittomakielen tulkkaus, kirjoitustulkkaus) sujuvan tulkkauksen mahdollistamiseksi.
- Ohjelman visuaalinen materiaali kuvaillaan sanallisesti pelkkien kuvien näyttämisen lisäksi. Varmistetaan, että tekstin ja taustan välinen kontrasti sekä tekstien fontit ovat

riittävän suuria, kuvan päällä ei ole tekstiä eikä materiaaleissa käytetä vilkkuvia tehosteita.

- Ohjelmaa suunniteltaessa otetaan huomioon erilaiset tarpeet, kuten siirtymisiin kuluva aika ja siirtymäreittien saavutettavuus, esimerkiksi vappumarsseilla.
- Tapahtumassa on osoitettu, että syrjintä ja häirintä ovat siellä kiellettyjä (esimerkiksi asiasta kertova kyltti sekä ohjeet, miten toimia ja keneen ottaa yhteyttä tapahtuman aikana, jos havaitsee syrjintää tai häirintää).
- Tapahtuman ohjelmassa kiinnitetään huomiota esiintyjien moninaisuuteen.
- Tapahtumassa on käytössä turvallisemman tilan säännöt.
- Tapahtumat pyritään ajoittamaan siten, että aikataulut ottavat huomioon erilaisia elämäntilanteita ja työaikatauluja.
- Tapahtumiin järjestetään mahdollisuuksien mukaan mahdollisuus etäosallistumiseen.

Tapahtumista tiedottaminen ja muu viestintä

- Tilaisuudesta tiedotettaessa kerrotaan mahdollisimman tarkasti sijainti ja tapahtuman saavutettavuustiedot, annetaan lisätietojen antajan yhteystiedot ja saapumisohje (julkisilla kulkuvälineillä, omalla autolla tai taksilla). Vaikka tilaisuuden saavutettavuudessa olisi puutteita, niistäkin on hyvä kertoa.
- Tilaisuudesta tiedotetaan mahdollisuuksien mukaan eri kielillä, ei ainoastaan suomeksi.
- Viestinnässä käytettävä kieli on selkeää, jotta se palvelee mahdollisimman laajaa osallistujaryhmää.
- Viestinnässä käytetyissä materiaaleissa näkyy monipuolisesti kaikenlaisia ihmisiä.
- Valitaan teknisesti esteettömät ja käytettävyydeltään hyvät viestintävälineet ja -kanavat eli huolehditaan siitä, että välineet, kanavat ja käytetyt viestintämateriaalit ovat saavutettavia esimerkiksi seuraavasti:
 - Kuviin ja animaatioihin, esimerkiksi someviestinnässä, lisätään tekstivastineet (ns. Alt-teksti).
 - Riittävät kontrastit kuvissa huomioivat värisokeat sekä heikkonäköiset.
 - Videoihin, esimerkiksi someviestinnässä, lisätään tekstitykset.
 - Tilaisuuteen on mahdollista ilmoittautua myös sähköpostitse ja puhelimitse, ei pelkästään verkkolomakkeella. Google Forms -lomakkeen saavutettavuus on melko hyvä.
- Tapahtuman materiaalit ovat saatavilla saavutettavassa muodossa myös verkkosivuilla. Vältetään esimerkiksi PDF-tiedostoja, tai opiskellaan saavutettavan PDF:n tekeminen.
- Verkkosivuja uudistettaessa kiinnitetään huomiota WCAG:n (Web Content Accessibility Guidelines) suosituksiin.
- Tilaisuudet suunnitellaan ja niistä tiedotetaan hyvissä ajoin etukäteen, mikä mahdollistaa osallistumisen suunnittelun useammalle.

Suunnitelman toteuttaminen ja tavoitteiden seuranta

Tämä suunnitelma on tarkoitettu työväliseksi Vasemmistoliiton puolueoimistolle, piirijärjestöille ja puolueosastoille sekä kaikille, jotka järjestävät Vasemmistoliiton toimintaa. Suunnitelmasta tiedotetaan laajasti jäsenistölle ja puolueoimijoille sen valmistuttua. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutusta järjestetään osastoille säännöllisesti osastopäivien aikana ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset otetaan kiinteäksi osaksi kaikkea puolueen koulutustoimintaa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisällytetään kaikkiin puolueen perehdytysmateriaaleihin luottamushenkilöille ja työntekijöille. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa päivitetään aktiivisesti yhdessä jäsenistölle teetettävän kyselyn kanssa.

Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa seurataan puoluehallituksessa aktiivisesti ja sitä päivitetään tarvittaessa. Suunnitelmakauden puolessa välissä tehdään jäsenistölle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely. Tapahtumien palautekyselyitä varten laaditaan osastoja ja piirijärjestöjä koskevia kysymyksiä tapahtumien tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Seurataan aktiivisesti nimettömän palautekanavan yhteydenottoja ja reagoidaan yhteydenottojen kautta tulleisiin ohjeisiin tarvittavalla laajuudella.

Toimenpidetaulukko (sisäinen)

*Toimenpidetaulukko vuosille 2021-2022
Seurataan vuosittain puoluehallituksessa.*

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuuhenkilö / -taho	Mittaristo
Jokainen vasemmistoliitossa työskentelevä tuntee toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja tietää, kuinka voi edistää sen tavoitteita omalla toimialueellaan.	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökunnan kouluttaminen tayv-suunnitelman käyttöön ja päivittämisen yhteydessä Osaksi uusien työntekijöiden perehdytystä 	Puolueoimisto	<ul style="list-style-type: none"> Seurataan koulutettujen henkilöiden määrää vuosittain.
Jokainen piirijärjestön sekä puolueosaston puheenjohtaja tai muu vastuutettu henkilö	<ul style="list-style-type: none"> piirijärjestöjen ja osastojen puheenjohtajie 	Puolueoimisto, toiminnanjohtajat	<ul style="list-style-type: none"> Seurataan koulutettujen henkilöiden

<p>tuntee toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja tietää kuinka voi edistää sen tavoitteita omalla toimialueellaan ja kenen puoleen kääntyä näissä kysymyksissä.</p>	<p>n koulutus vuosittain</p> <ul style="list-style-type: none"> • osa uusien toimihenkilöiden perehdyttämis pakettia 		<p>määrää vuosittain</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehdyttämismateriaalin jakelun määrä
<p>Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa seurataan aktiivisesti ja päivitetään säännöllisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään säännöllisesti jäsenkysely tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta puolueessa • Puoluehallitus päivittää suunnitelman kerran puoluekokouksaudessa 	<p>Puoluehallitus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jäsenkyselyn tulosten parantuminen lähtötasosta / tietoisuuden kasvaminen •
<p>Vasemmistoliitto tarjoaa tukea ja tarjoaa apua puolueen jäsenille tai aktiiveille, jotka ovat kokeneet kiusaamista, häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua puolueen, piirijärjestön tai puolueosaston järjestämässä toiminnassa tai tapahtumissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään nimetön palautekanava häirintätapausten ilmoittamiseksi • Nimetään kaikkiin tapahtumiin häirintäyhdyshenkilö • Käydään jokaisessa tapahtumassa läpi turvallisemman tilan periaatteet 	<p>Puoluehallitus, puoluetoimisto, toiminnanjohtajat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Palautekanavan kautta tulleiden yhteydenottojen määrä • Palautekanavan kautta tulleiden käsiteltyjen yhteydenottojen määrä • Tilasto tapahtumista, joissa nimettynä häirintäyhdyshenkilö ja jossa on käyty läpi turvallisemman tilan periaatteet • Jäsenkyselyn tulokset
<p>Mahdollistetaan esteetön osallistuminen puolueen järjestämiin tapahtumiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarjotaan osallistuminen etäyhteyksin • Järjestetään tapahtumat 	<p>Puoluehallitus, puoluetoimisto, toiminnanjohtajat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilasto monessa tapahtumassa on osallistuttu etäyhteyksin • Tilasto tapahtumatilojen

	<p>esteettömissä tiloissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pyritään tapahtumien maksuttomuuteen • Pyritään viestimään tapahtumista eri kielillä ja järjestämään tapahtumiin tulkkaus • Koulutetaan puolueen toimijoita esteettömän tapahtuman järjestämisestä 		<p>esteettömyydestä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilasto tapahtumien maksuttomuudesta • Tilasto eri kielistä joilla on tapahtumista viestitty ja kuinka moneen on järjestetty tulkkaus • Tilasto kuinka monta ihmistä on koulutettu
Puolue viestii eri kielillä	<ul style="list-style-type: none"> • Tuotetaan puolueen materiaalia ja viestejä ainakin ruotsiksi ja englanniksi 	Puoluetoimisto, toiminnanjohtajat	<ul style="list-style-type: none"> • Tilasto eri kieliversioiden määrästä
Puolueen tulevalle tavoiteohjelmalle tehdään sukupuolivaikutusten arviointi ennen päätöksentekoa	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään sukupuolivaikutusten arviointi puoluekokouksen päätöksenteon tueksi 	Puoluehallitus	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioinnin toteutuminen
Vahvistetaan puolueen digitaalista esteettömyyttä	<ul style="list-style-type: none"> • Luodaan erillinen digitaalisen esteettömyyden opas • Koulutetaan jäsenistöä digitaalisesta esteettömyydestä • Kartoitetaan puolueen digitaalisten kanavien esteettömyys 	Puoluetoimisto/viestintä	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutettavien jäsenten & koulutusten määrä • Raportoidaan tehdyt toimenpiteet digitaalisen esteettömyyden vahvistamiseksi

Liite

Vasemmiston turvallisemman tilan periaatteet

Jokaisella vasemmiston tapahtumiin osallistuvalla on oikeus turvalliseen tapahtumaan. Paras tapa taata tämä oikeus jokaiselle on, että me kaikki vastaamme omasta toiminnastamme ja noudatamme turvallisemman tilan sääntöjä. Osallistumalla vasemmistoliiton tapahtumiin sitoudut noudattamaan seuraavia periaatteita:

1. Jokaisella on oikeus olla tulematta häirityksi fyysisesti tai verbaalisesti.
2. Kunnioitamme jokaisen koskemattomuutta, joka koskee sekä fyysistä että suullista vuorovaikusta. Älä lähesty toista fyysisesti jos et ole varma, onko tämä molemminpuolisesti hyväksyttävää. On parempi varmistaa kuin koskettaa ilman suostumusta. Älä ahdistele ketään myöskään suullisesti. Suorat ehdotukset ovat harvoin hyvä idea, jos et tunne ihmistä.
3. Anna jokaiselle sekä henkisesti että fyysisesti riittävä tila. Jos sinulle todetaan, että toimintasi tai puheesi ei ole toivottua, usko kerralla äläkä loukkaannu.
4. Puutu häirintään myös sitä todistaessasi ja kysy häirityksi tulleelta, haluaako hän apua tai tukea.
5. Ihonväriin tai oletettuun etniseen alkuperään, sukupuoleen, ikään, fyysiseen tai henkiseen toimintakykyyn, vammaan, seksuaalisuuteen kohdistuvalle sekä kaikenlaiselle muullekin syrjinnälle on tapahtumissa nollatoleranssi.
6. Noudata keskusteluissa seuraavia ohjenuoria:

Älä oleta. Et voi tietää toisen kokemusta, ajatuksia, elämäntilannetta, sukupuolta etkä itsemääriteltä identiteettiä hänen puolestaan.

Ole kunnioittava! Älä kyseenalaista toisen erilaisuutta.

Anna tilaa! Huolehdi, että mahdollisimman monet tulevat keskustelussa kuulluksi. Kun on kyse tietystä ryhmää koskevasta asiasta, siihen ryhmään kuuluviksi itsensä määrittelevien pitää ensisijaisesti saada äänensä kuuluviin.

Pyydä ja anna apua matalalla kynnyksellä.

Puhu niin ettet yleistä omaa kokemustasi muita koskevaksi.

Puhu niin että kaikki voivat ymmärtää: yritä käyttää kieltä, joka on ymmärrettävää myös oman viiteryhmän ulkopuolisille.

Älä käytä hyökkäviä puheenvuoroja toisia ihmisiä kohtaan, ei paikalla olevia eikä tilaisuudesta poissaolevia kohtaan.

Puutu syrjintään myös sitä todistaessasi ja kysy syrjityksi tulleelta, haluaako hän apuasi tai tukeasi.

Mikäli näistä on kysyttävää tai näitä on tapahtumassa rikottu, ota yhteyttä tapahtuman järjestäjään.